

vel lidt overdrevet. I farten må han vist have glemt Erik Ottesen Rosenkrantz til Bjørnholm, Boller, Møgelkjær med (ifølge skifte 1499) ca. 800 bøndergårde. Ved at flytte Mogens Gøye til Skanderborg inddrog Christian II imidlertid Ålborghus under fadeburet og skabte dermed muligheder for den effektive kongelige udplyndring af det rige Limfjordsområde af den ene foged mere samvittighedsløs end den anden, såle-

des som Venge har givet os et fortrinligt billede af.

Venges beskrivelse af Ålborghus er en yderst læseværdig bog, og trods de anførte forbehold giver den på flere områder en tankevækkende og forbedret indsigt i vor viden om Christian II's tid og især om hans styres opportunistiske administration.

Poul Enemark

DET 19. ÅRHUNDREDE

Bent Jørgensen (udg.): *Elsmark-dagbogen 1748-1835*. (Landbohistorisk Selskab, 1993). 70 s.

I 1986 udgav Landbohistorisk Selskab Christen Hansens dagbog fra Elstrup på Nordals for årene 1766-1810. Nu foreligger fra en landsby tæt derved og fra nogenlunde samme periode optegnelser fra Peder Thomsen og hans søn af samme navn. Det er ikke det eneste, de to bondedagbøger har til fælles. Begge kendes kun i afskrifter, udfærdiget af medlemmer af familien Knudsen på Lysholm i Egen sogn. Mens Elstrup-dagbogen synes komplet overleveret, er Elsmark-dagbogen imidlertid kun bevaret i fyldige uddrag, gjort af den flittige folkemindesamler, pastor Chr. Knudsen. Uddragene vedrører tidspunkter for såning og høst og høstudbyttet, vejrets luner, årets arbejder og især opsigtsvækkende begivenheder som forbrydelser, henrettelser og ulykker. Som normalt for datidens dagbøger drejer det sig om registrerende, ikke reflekterende optegnelser.

Udgiveren har forsynet dagbogen med en ordliste og en indledning, som mest koncentrerer sig om den sproglige

udvikling fra et stærkt dialektpræget skriftsprog hos faderen til et mere rigsmålspræget hos sønnen. En forudsætning for en sproghistorisk udnyttelse er imidlertid afskriverens loyalitet mod forlægget. Bent Jørgensen kan argumentere for, at det er reglen, som dog ikke er helt uden undtagelser.

Overleveringsforholdene betyder, at man som udgiveren primært må se Elsmark-dagbogen som et supplement til den ovennævnte fyldigere Elstrup-dagbog.

Hans Schultz Hansen

Inge Lise Rasmussen Pin: *Friederike Brun. En dansk-tysk forfatterindes liv*. (C.A. Reitzel, 1992). 182 s., 195 kr.

Friederike Brun, født Münter, levede fra 1765 til 1835, og hun var mor til den vidunderlige Ida, der var den store ungdomskærlighed for Johan Ludvig Heiberg.

Friederike var tysk af fødsel, faderen tysk præst i København, hun var begavet, smuk og forkælet, og der var med god grund forventning om et passende